

Ρεκβιέμ για τα σώματά μας.

Η ιδέα για αυτό το άρθρο γεννήθηκε μέσα από συζητήσεις με φίλες μου αλλά και κάποιες γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας πάνω στο θέμα της αυτοδιάθεσης και του κατά πόσο έχουμε τον πλήρη έλεγχο των σωμάτων μας. Με λύπη συνειδητοποίησα αυτό που ήδη γνώριζα. Όλες οι θηλυκότητες με τις οποίες είχαμε τη συγκεκριμένη συζήτηση επιβεβαίωσαν ότι ζουν με τον συνεχή φόβο της καταπάτησης ενός από τα βασικότερα δικαιώματά τους. Προσωπικά δε γνωρίζω θηλυκότητα που να έχει φτάσει αισίως στα 16 χρόνια ζωής, χωρίς να έχει δεχθεί παρενόχληση οποιασδήποτε μορφής (λεκτικής, σωματικής κτλ). Έχω κουραστεί να ακούω την άποψη ότι ο φεμινισμός δεν είναι αναγκαίος σήμερα. Όπως είδαμε και πρόσφατα με την πρώτη οργανωμένη εμφάνιση του κινήματος με τοο στην Ελλάδα, κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Η γυναίκα εξακολουθεί να μην αντιμετωπίζεται ως ισότιμη στον χώρο εργασίας και αναγκάζεται συχνά να έρθει αντιμέτωπη με παρενοχλητικές συμπεριφορές. Επιπλέον, δεν είναι λίγες οι φορές που βλέπουμε αγγελίες που ζητούν μόνο γυναίκες με κριτήρια που σίγουρα δεν εντάσσονται στα πλαίσια του εργασιακού τομέα. Η αντικειμενοποίηση των γυναικών αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της σύνθεσης της πατριαρχικής κοινωνίας στην οποία ζούμε. Η αποτυχία του πατριαρχικού συστήματος αφορά σαφώς και τα ίδια τα αγόρια. Η καταπολέμησή του δε θα έπρεπε να είναι μόνο γυναικεία υπόθεση. Αν λοιπόν εκείνοι που θεωρούν το νέο κύμα φεμινισμού κάτι το "επικίνδυνο" δε συνειδητοποιήσουν την επικινδυνότητα στην οποία πρόσκυνται, θεωρώ πολύ δύσκολο να ξεφύγουμε από αυτή.

Επανερχομαι στον σκοπό του άρθρου.

Ζήτησα από έναν αριθμό μαθητών να απαντήσει στις παρακάτω ερωτήσεις ανώνυμα σημειώνοντας ένα ναι ή ένα όχι και το βιολογικό φύλο του. Στις ερωτήσεις απάντησαν μαθητές από την πρώτη και τη δεύτερα λυκείου. Σκοπός του ερωτηματολογίου ήταν να δω πώς αντιλαμβάνονται τα παιδιά -συναρτήσεί του φύλου τους- την ελευθερία του σώματός τους και το δικαίωμα των άλλων πάνω σε αυτό. Να σημειωθεί πως μιλάμε για παιδιά που διδάσκονται θρησκευτικά σε εβδομαδιαία βάση αλλά προφανώς δεν υπάρχει καμία συζήτηση στο σχολείο για σεξουαλική αγωγή. Δυστυχώς, αυτή η έλλειψη σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης ήταν εμφανής σε κάποιες περιπτώσεις όπου διέκρινα έντονη διάθεση για ειρωνεία ή και απαξίωση του συγκεκριμένου θέματος από τους άμεσα ενδιαφερόμενους. Μπορείς να κατηγορήσεις τα παιδιά για αυτό τη στιγμή που

οι υπεύθυνοι για την δημόσια παιδεία αδιαφορούν; Παρά τις κάποιες δυσάρεστες αντιδράσεις το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε κανονικά από την πλειοψηφία των μαθητών. Τα αποτελέσματα ήταν τα εξής:

• Στην ερώτηση **“Έχεις αισθανθεί ποτέ ότι έχεις παρενοχληθεί με οποιονδήποτε τρόπο ;”** τα αποτελέσματα -και από τις δύο πλευρές- αποτελούν απόδειξη της δυστοπικής πραγματικότητας στην οποία ζούμε. Ένας στους τέσσερις άνδρες (25%) απαντά θετικά, ενώ στις γυναίκες έχουμε το συντριπτικό 78%.

«Έχεις αισθανθεί ποτέ ότι έχουν καταπατηθεί τα όριά σου από έναν άγνωστο ; »

Το 21% των αγοριών απαντά θετικά ενώ το ποσοστό των κοριτσιών που "συμφωνεί" είναι το διπλάσιο (42%).

Οποιαδήποτε μορφή ελευθερίας τον 21ο αιώνα κοστίζει ακριβά και τα κορμιά μας δεν αποτελούν εξαίρεση.

Η επόμενη ερώτηση συμπεριλήφθηκε στο ερωτηματολόγιο μετά από προσωπική συζήτηση με μια φίλη μου, όπου συνειδητοποιήσαμε πόσο συχνά και με πόση ευκολία δεχόμαστε μηνύματα με ακατάλληλο περιεχόμενο από άνδρες που δε γνωρίζουμε στο Ίντερνετ. Μετά από συζήτηση και με άλλες κοπέλες, επιβεβαίωσα ότι αυτή είναι μια κανονικότητα για πολλές από εμάς που πλέον ανοίγουν τα μηνύματά τους προετοιμασμένες να διαβάσουν και να δουν οτιδήποτε.

Ρώτησα λοιπόν τα παιδιά εάν αισθάνονται λιγότερο ασφαλή στο διαδίκτυο λόγω του φύλου τους.

Τα αγόρια έδειξαν πως κάτι τέτοιο δεν ισχύει για αυτούς, καθώς κανένας τους (0%) δεν απάντησε θετικά. Από την άλλη το 23% των κοριτσιών απαντά πως ,πράγματι, η πλοήγησή του στον κυβερνοχώρο επηρεάζεται αρνητικά από το φύλο του.

Πασχίζουμε να φτάσουμε σπίτια μας σώες και αβλαβείς αλλά όπως φαίνεται δε μπορούμε να αισθανόμαστε εντελώς ασφαλείς ούτε εκεί. Ίσως αν μετοικήσουμε σε κάποιον άλλο πλανήτη να αποκτήσουμε αυτό το δικαίωμα... **«Μη γυρίσεις αργά», «Να γυρίσεις με παρέα και να έχετε μαζί και αγόρια», «Δε θα περπατήσεις μόνη σου το βράδυ, καλύτερα να έρθω να σε πάρω εγώ»** είναι μερικές φράσεις που έχουμε μάθει από πολύ μικρή ηλικία και πλέον δε φεύγουμε από τα σπίτια μας αν δεν **“πάρουμε μαζί μας”** έξω.

Για κάθε χαμόγελο που χαρίζουμε όταν διασκεδάζουμε, ασυναίσθητα, ακολουθεί μία υπενθύμιση στο υποσυνείδητο ότι αυτό το χαμόγελο μπορεί να σταθεί η αφορμή να μας ακολουθήσει κάποιος στη διαδρομή για το σπίτι και έτσι αυτόματα κόβεται.

Πολλές φορές παρατηρώ πόσο διαφορετικές είναι οι πραγματικότητές μας. Σε μικτές παρέες, όταν έρχεται η ώρα να φύγουμε από το εκάστοτε μπαρ κτλ. και να γυρίσουμε σπίτι, η αγωνία που μας διακατέχει φαίνεται κάτι το άγνωστο για τα περισσότερα αγόρια της παρέας. Στην ερώτηση **«Φοβάσαι να γυρίσεις σπίτι σου το βράδυ λόγω του φύλου σου ;»** το 9% των αγοριών άπαντα θετικά ενώ στα κορίτσια το ποσοστό εκτοξεύεται και ανέρχεται στο 88% !

Η επόμενη (διπλή) ερώτηση έρχεται να συμπληρώσει την προηγούμενη. Όπως ήδη ανέφερα, το ζήτημα της ασφαλούς επιστροφής το βράδυ δεν είναι το ίδιο απλό για όλους. Ρώτησα τα παιδιά αν τους έχει τύχει να αλλάξουν πεζοδρόμιο επειδή δίπλα τους περπατά κάποια γυναίκα και στη συνέχεια επανέλαβα την ίδια ερώτηση αλλάζοντας απλά το «γυναίκα» με «άνδρας».

Το 20% των αγοριών απαντά θετικά στην πρώτη ερώτηση όπως και το 26% των κοριτσιών.

Στην δεύτερη -αντεστραμμένη-ερώτηση, το 30% των αγοριών και το 73% των κοριτσιών απαντούν πως τους έχει τύχει να αλλάξουν πεζοδρόμιο βλέποντας ότι δίπλα τους περπατά ένας άνδρας.

Η αλήθεια είναι πως αυτά τα αποτελέσματα της έρευνας -όσον αφορά την πρώτη ερώτηση- ήταν αυτά που με σόκαραν περισσότερο, καθώς δεν περίμενα αυτά τα ποσοστά. Δεν σκέφτομαι τον εαυτό μου να προβληματίζεται από την παρουσία κάποιας γυναίκας δίπλα μου. Ωστόσο, φαίνεται ότι για κάποια άτομα αυτό αποτελεί επίσης ένα αρνητικό σενάριο. Ο λόγος που έγινε η έρευνα εξάλλου ήταν για να δω και την οπτική των άλλων.

Όσον αφορά τη δεύτερη ερώτηση, όπου τα ποσοστά -δυστυχώς καθόλου απρόσμενα- ήταν επίσης αυξημένα:

Στο μυαλό πολλών θηλυκοτήτων (με τον όρο θηλυκότητες δεν περιγράφουμε απαραίτητα γυναίκες) όταν επιστρέφουν σπίτι το βράδυ υπάρχει πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού ο φόβος συνάντησης με κάποιον άγνωστο άντρα

κατά τη διάρκεια της διαδρομής. Περπατάμε και κάθε λεπτό που περνάει, γυρίζουμε το κεφάλι να ελέγξουμε τι συμβαίνει πίσω μας.

Αν τελικά δίπλα μας περπατά ένας άνδρας, ασυναίσθητα επιταχύνουμε βήμα και **“σκανάρουμε”** το περιβάλλον γύρω μας αναζητώντας μια **“σανίδα σωτηρίας”** η οποία είτε θα είναι κάποιο μαγαζί με κόσμο, είτε κόσμος στον δρόμο. Στην ιδέα ότι τίποτα από αυτά δεν υπάρχει γύρω μας, το βήμα επιταχύνεται άμεσα.

Πιθανότατα ο άνθρωπος που περπατά δίπλα μας δεν έχει καμία σχέση με όλα αυτά.

Παρ' όλα αυτά, αυτές οι σκέψεις είναι αυτοματοποιημένες και προκύπτουν σχεδόν κάθε φορά. Ελπίζεις απλώς να μην πραγματοποιηθούν. Προχωράς με μια καρδιά που χτυπά δυνατά, όχι από έρωτα, όπως θα της άξιζε Σάββατο βράδυ, αλλά από τρόμο.

Η λύση δεν είναι να επιστρέφω πάντα στο σπίτι μου συνοδεία κάποιου φίλου. Αυτό δεν είναι λύση. Λύση θα υπάρξει όταν θα μπορώ να κυκλοφορώ μόνη μου ελεύθερα.

Συνεχίζοντας, θα ήθελα να αναλογιστείτε πόσες φορές σε συζητήσεις όσον αφορά την παρενόχληση έχουμε ακούσει τη φράση **“ναι αλλά και το θύμα προκάλεσε”**

‘Η **“γιατί το φόρεσε τότε αν δεν ήθελε ;”** Οι επόμενες τρεις ερωτήσεις έχουν να κάνουν ακριβώς με αυτό. Όσο αλλάζει ο κόσμος, η προσέγγιση στο τι θεωρούμε **«αντρικό»** και **«γυναικείο»** ντύσιμο φαίνεται να αλλάζει.

Ωστόσο, η αντίληψη ότι ντυνόμαστε για τους άλλους και πως το ντύσιμό μας είναι καθρέφτης της σεξουαλικής μας διάθεσης αλλά και της αξιοπρέπειάς μας επικρατεί ακόμα.

«Έχεις δεχθεί ποτέ σχόλια για την εμφάνιση ή το ντύσιμό σου στον δρόμο ;»

35% των αγοριών και 60% των κοριτσιών απαντούν θετικά

«Σε έχουν συμβουλευσει ποτέ από το περιβάλλον σου να αλλάξεις το ντύσιμό σου για να μην προκαλεις ;»

49% των αγοριών και 57% των κοριτσιών απαντούν θετικά.

«Έχεις αισθανθεί ποτέ την ανάγκη να απολογηθείς για τον τρόπο που ντύνεσαι ;»

11% των αγοριών και 34% κοριτσιών απαντούν θετικά

Βλέπουμε πως τα ποσοστά θετικών απαντήσεων στα κορίτσια είναι υψηλότερα και πάλι. Κανείς δεν αγνοεί το συνολικό πρόβλημα που υπάρχει. Ωστόσο η δύσκολη αυτή κατάσταση, για τις γυναίκες εξακολουθεί, για ακόμα μια φορά, να είναι δυσκολότερη. Το πρόβλημα σαφώς και δεν παύει να είναι συνολικό. **Το τι θεωρούμε "αντρικό" και "γυναικείο" ντύσιμο** έχει αρχίσει ευτυχώς να ξεφεύγει από τα στεγανά των πατριαρχικών συντηρητικών αντιλήψεων. Έχουμε προχωρήσει πραγματικά όμως; Όχι. Μέχρι το να βγεις έξω χωρίς να ανησυχείς για το πώς θα μπορούσε ο κάθε άγνωστος να ερμηνεύσει τις ενδυματολογικές επιλογές σου δεν είναι αυτονόητο δεν θα έχουμε κάνει πραγματική πρόοδο. Ελευθερία δεν είναι απαραίτητα το να φοράω λιγότερο ύφασμα πάνω μου ή το να δείχνω περισσότερο δέρμα. Ελευθερία, όμως, είναι το να έχω την επιλογή να το κάνω εάν το επιθυμώ.

Ποιο είναι το πόρισμα της έρευνας; Το να έχεις σώμα στην Ελλάδα του 2023 είναι δύσκολο.

Δυσκολότερο αν είσαι γυναίκα.

Οι συμπεριφορές που έχουμε δυστυχώς αποδεχθεί ως κοινωνία οφείλουν να αλλάξουν άμεσα. Ο μόνος τρόπος να καταπολεμηθεί ο συνδυασμός αυθαιρεσίας, άγνοιας και παθογένειας που επικρατεί είναι ο συνεχής αγώνας.

Τα κερτημένα στα οποία προσκολλώμαστε δεν είναι ασφαλή όσο δεν παλεύουμε ακόμα για αυτά -και περισσότερα-. Η αναγνώριση του προβλήματος είναι το πρώτο βήμα. Αντί να ασχολούμαστε με το κατά πόσο είναι δόκιμος ο όρος "γυναικοκτονία", με το πόσο "έχουν ξεφύγει οι φεμινίστριες" και με το να επιρρίπτουμε ευθύνες στα θύματα, θα πρέπει να ρίξουμε μια ματιά γύρω μας. Αν δεν αναγνωρίζεις το πρόβλημα είσαι μέρος του.

Όσο όμως το κράτος εξακολουθεί να αγνοεί συστηματικά την ανάγκη ένταξης της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στο πρόγραμμα σπουδών, θα συνεχίσουμε να πέφτουμε από τα σύννεφα σε μαξιλαράκια... αγιασμού. Ο τρόπος που μεγαλώνουμε πρέπει να αλλάξει άμεσα. Και αυτή είναι η ιστορία μιας κοινωνίας που συνεχίζει να φλέγεται σπρώχνοντας τις ίδιες τις στάχτες της κάτω από το χαλί.